

Analyse

*20.07.2018 • Leestijd 5 - 6 minuten*

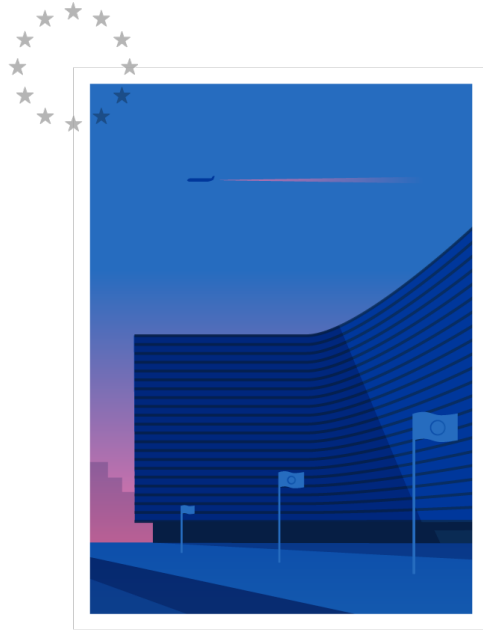
In Brussel bezocht ik een hartverwarmend initiatief voor daklozen, een mooi voorbeeld van hoe burgers zelf het heft in handen nemen wanneer de overheid faalt.

# Hoe schoonheid van daklozen weer mensen maakt

*Correspondent  
Europa tussen  
macht en  
verbeelding*



**Tomas VANHESTE**



*Illustratie door onze redactionele vormgever Leon de Korte*

**O**p een feeëriek binnenplaats in Gent heerst dezer dagen de batacratie, een fonkelnieuwe vorm van democratie.

De slogan van de batacratie is 'Iedereen politieker', de Vlaamse variant van 'iedereen politicus'. Je kunt meedoen aan een wedstrijd handenschudden en lintenknippen, terwijl je een glas bier *ad fundum* leegt.

Door je lidmaatschapskaart met barcode in een stempaal te steken, kun je meebeslissen over belangrijke zaken als waar de dixi, het mobiele toilet, op het terrein moet komen en welk lied karaoke gezongen moet worden. Vanzelfsprekend kiest het volk onder andere voor 'Mia', het mooie lied van de helaas te vroeg overleden Gentse godenzoon Luc De Vos.

Naarmate de avond vordert, komt de stemming in de

batacratie er steeds meer in. Je raakt verstrikt in de netten van de partij die opkomt 'voor een Vlaanderen dat op rolletjes loopt'.

## Persiflage op politici

Het door productiehuis CirQ bedachte concept is een persiflage op politici die zeggen dat ze zich voegen naar de wensen van de kiezer. In Nederland was GeenPeil daar de meest extreme variant van. Die partij wilde Tweede Kamerleden degraderen tot doorgeefluik van de standpunten die de achterban via online-peilingen kenbaar maakte.

'Red de democratie!' was de slogan van GeenPeil. En dat is ook de titel van een boek van de Antwerpse activist en publicist Manu Claeys. Alleen heeft hij nogal andere ideeën over wat burgerparticipatie betekent, in plaats van schijninspraak via peilingen. Over die ideeën en wat die op Europees niveau kunnen betekenen, interviewde ik hem afgelopen week.

Begeesterd door het gesprek met Claeys trok ik deze week ook naar een Brussels burgerinitiatief, DoucheFlux, waar een lid van De Correspondent mij eerder op wees. Bij dit project voor daklozen sprak ik met Laurent d'Ursel, de bijzonder kleurrijke initiatiefnemer ervan.

## Zelfvertrouwen geven aan mensen met een slecht zelfbeeld

Hoe het allemaal is begonnen, vraag ik hem in de zaal tussen de daklozen die bij DoucheFlux kunnen douchen, hun was doen, een verpleger raadplegen, hun mobiele telefoon opladen, met elkaar praten en yogalessen volgen. 'Ik heb twee andere levens', vertelt hij. 'Ik geef cursussen Frans voor anderstaligen en ben kunstenaar. In die hoedanigheid heb ik het collectief Manifestement.be opgericht. Daarmee organiseren we al dertien jaar elk jaar een demonstratie. Over onverwachte onderwerpen.'

Bijvoorbeeld 'Voor een aansluiting van België bij Congo' in 2007. Het motto van de manifestatie van 31 december 2010 was: 'Om het Europese jaar voor de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in schoonheid te begraven, vieren de daklozen 2010!'.

---

Ze schreven over de muizen, de schurft en de luizen bij de opvang in Brussel. En over de matrassen met bloedvlekken

Voor die editie interviewden D'Ursel en zijn collectief vele daklozen. Op basis daarvan maakten ze een boekje met nogal onthutsende getuigenissen. Onder meer over de muizen, de schurft en de luizen bij de daklozenopvang in Brussel. Over de matrassen met bloedvlekken waar ze op moeten slapen en over het gebrek aan douches.

'We ontdekten dat er te veel dingen waren die onwaardig zijn voor de hoofdstad van Europa', zegt D'Ursel. 'Ik zei toen tegen mezelf dat het makkelijk is om kritiek te hebben, maar beter om te kijken wat je kunt doen om te situatie te verbeteren.'

De kunstenaar beseftte evenwel dat hij in zijn eentje niet voor elkaar kon krijgen wat hij wilde. 'Ik had iemand nodig die drie kwaliteiten heeft die ik niet heb: Nederlandstalig, vrouw én zakenvrouw. Onder mijn leerlingen bij Franse les vond ik die zeldzame parel: Chris Aertsen. Ze had juist haar bedrijf verkocht en had tijd.'

Samen wilden ze iets van de grond trekken dat de lacunes in de voorzieningen voor daklozen vulde. Een fatsoenlijke plek waar ze konden douchen. Waar ze hun spullen waarmee ze rondzeulden en die telkens gestolen werden veilig konden opbergen.

Het hoogste doel was 'weer zelfvertrouwen geven aan mensen die uit zichzelf een extreem negatief zelfbeeld hebben. In hun situatie kost het extreem veel energie jezelf weer bij elkaar te rapen. Als je jezelf ziet als een stuk stront, een *loser*, een mislukkeling, lukt dat al helemaal niet. Daarom is dit gebouw erg mooi. Als het een aftandse omgeving zou zijn, zou dat hun zelfbeeld bevestigen. Ik ben mislukt, dus ik hoor in een lelijke omgeving.'

## Zonder steun van de overheid

Inderdaad is het vorig jaar geopende gebouw van DoucheFlux, op vijfhonderd meter van het Brusselse Zuidstation, fraai vormgegeven. Overal is licht en lucht. De douches zijn brandschoon. De houten deurtjes van de 160 kluisjes waarin de daklozen hun spullen kunnen opbergen, zijn van een prachtig design.

De aankoop en renovatie van het vervallen pand kostte dan

ook een kleine 2 miljoen euro. D'Ursel en Aertsen vonden dat geld bij private financiers. Het pand is in bezit van 25 mensen, die er voor uiteenlopende bedragen instapten. Onder de grote geldschietters zijn de in België en Frankrijk beroemde striptekenaar Philippe Geluck en filmmaker Marion Hänsel.

---

'De samenleving  
Amerikaniseert, de staat  
blijft afzijdig. Veel  
burgerinitiatieven  
ontstaan omdat de  
overheid faalt'

Het gebouw is volledig door  
privégeld tot stand gekomen.  
'Natuurlijk zijn dit in theorie taken  
die de overheid moet vervullen',  
beaamt D'Ursel. 'Maar we moeten  
constateren dat de staat zich afzijdig  
houdt. De samenleving  
Amerikaniseert. Veel  
burgerinitiatieven zijn spontaan  
geboren omdat de overheid faalt.'

'Je kunt dat jammer vinden. Maar twintig jaar geleden hadden we die 2 miljoen euro privégeld nooit kunnen ophalen. Toen hadden mensen gezegd: ik betaal genoeg belastingen, dat moet de staat doen. Maar de situatie is nu zo catastrofaal dat burgers zich geroepen voelen in te springen.'

Intussen heeft DoucheFlux wel wat subsidies losgepeuterd voor nieuwe initiatieven. Zoals het opzetten van de site [www.survivinginbrussels.be](http://www.survivinginbrussels.be). Daarop moet vanaf begin 2019 in vele talen de informatie te vinden zijn waar hun doelgroep behoefte aan heeft. Zoals waar je gratis kunt eten en naar het toilet kunt gaan, bijvoorbeeld.

Wat D'Ursel en de zijnen voor elkaar hebben gekregen is, vind ik, hartverwarmend. Dit toont hoe burgers in plaats van

op een stemknop te drukken echt een verschil kunnen maken.

Toch is het niet allemaal rozengeur en maneschijn. 'We hadden de migratiecrisis niet voorzien', zegt D'Ursel. 'Op een gegeven moment ging het gerucht dat DoucheFlux speciaal voor migranten was. De Eritreeërs zeiden zelfs: "DoucheFlux is voor de Soedanezen". Toen ik dat hoorde, moest ik huilen. Nu gaat het beter. We hebben een gemengder publiek. Gelukkig maar, want we willen er voor iedereen zijn.'

## Onder de douche, de hemel

Na het gesprek met D'Ursel bekijk ik op het kantoortje van DoucheFlux op zijn laptop de recent uitgekomen film *Onder de douche, de hemel*. De documentaire portretteert op even grappige als ontroerende wijze D'Ursel en zijn kompanen als onvermoeibare strijders, die tegenslag na tegenslag overwinnen.

Zo gaat op een gegeven moment in gemeentekringen het gerucht dat DoucheFlux een dekmantel is voor een bordeel, omdat de architect ergens een kamertje met een bed heeft getekend op zijn ontwerpen. Bijna dreigt de bouwvergunning afgewezen te worden.

Aangrijpend is de getuigenis van mede-initiatiefnemer Chris Aertsen, die vertelt dat haar kort daarvoor overleden moeder bipolair was. Aertsen breekt als ze zegt dat haar moeder evengoed dakloos had kunnen zijn, als haar sterke vader haar en de kinderen haar niet zo'n warm en liefdevol nest hadden geboden. Hoe meer ze daklozen leert kennen, hoe

meer ze snapt dat je over hen niet mag oordelen.

Maar de mooiste uitspraak die uitdrukt wat DoucheFlux wil bereiken, komt van dakloze Fabrice. 'Als je doucht, verwijder je die laag dakloosheid, het vuil, de stank, en word je weer mens.'

---

*de*  
**Correspondent**

Je las de pdf-versie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar: <https://decorrespondent.nl/8524/hoe-schoonheid-van-daklozen-weer-mensen-maakt/393246216-ed1fde32>

*De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.*

[decorrespondent.nl](https://decorrespondent.nl)

Alle verhalen lezen? Dat kan voor €7 per maand op: [decorrespondent.nl](https://decorrespondent.nl)